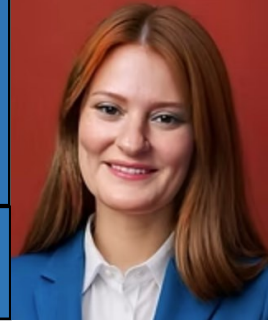

ÇOCUK VE ŞEHİR ÜZERİNE

SERPİL AHU SAĞDIÇ

Kaldırımında durmuş, sırtını beton binaya yaslamış bekliyor bir çocuk. Ayakkabılarının ucuyla betonun çatlaklarına basıyor. Elindeki topa sıkıca sarılmış, yol kenarındaki arabalara bakıyor. Çünkü oyun oynayacak alan yok, koşacak sokak yok, tırmanacak ağaç yok. Şehir artık çocukların değil, otomobillerin, tabelaların, binaların...

Oysa yaşadığı şehir bir çocuğun ilk dünyasıdır. Mahalle araları, sokak köşeleri, duvar dipleri, parktaki salıncaklar. Burası onların ilk keşif alanı, ilk yenilgiyi, ilk arkadaşlığı tattığı yerdir. Çocukluğumun sokaklarında top oynamak, yola kale kurup maç yapmak, özgürce bisikletle dolaşmak en tatlı hatıralarım. Evimizin yakınındaki parka yürüyerek gidip her oyuncağın tadını çıkarmak, hepsinde başka anılar biriktirmektir benim çocukluğum.

Ama ne acıdır ki bugün, o ilk dünyanın kapıları gittikçe kapanıyor, çocukluğumuzdaki anılar birer birer yok olup gidiyor... Şimdinin çocukları artık ellerinde top bir kenarda oturup beklemiyor, bilgisayar başında zaman öldürüyor. Modern şehirler büyüdükçe, çocuklar küçülüyor. Sadece fiziki olarak değil, varoluş bakımından da. Onların hareket alanı daralıyor, görünürlükleri azalıyor, sesleri sokaklardan çekiliyor. Koca şehirler, en küçük insanları unutup.

Türkiye’de çocuk nüfusu 2025 itibarıyla %25,5. 2040’ta bu oranın %23’e düşmesi bekleniyor. Yani şehirler çocukları hem mekân hem istatistik olarak dışlıyor. Aynı dönemde oyun alanları azalıyor, doğayla temas imkânı daralıyor.

Ve belki de en çok bu yüzden, mimar *Jan Gehl’in* şu sözü yankılanıyor zihnimde;

“Eğer bir şehirde çocuklar ve yaşlılar, kamu alanlarında özgürce vakit geçirebiliyorlarsa, o şehir gerçekten yaşanabilir bir yerdir.”

Dönüp bakınca görüyoruz ki bizim şehirlerimizde artık çocuklar görünmez oldu. Yaşlılar yalnız, Yollar, aceleyle geçilen koridorlara dönüşmüş durumda. Cıvıl cıvıl çocuk sesleri yerini trafik seslerine bırakırken, güvenle yürüyecek sokaklar artık neredeyse kalmadı. Yaz tatili geldiğinde gecenin karanlığına kadar sokakta oynayan çocuklarına *“Hadi artık eve”* diye seslenen anneler yok artık.

Oyun alanlarını sadece park değil, hayatın içine gömmek gerekli. Evlerin önüne, mutfağın penceresinden görülebilecek kadar yakına oyun alanları kurulmalı. Çünkü bir annenin çocuğunu gözleriyle izleyebilmesi, bir çocuğun da gözünü gökyüzüne kaldırıp özgürce hayal kurabilmesi gerekiyor. En büyük hayali yıldızları izleyerek kitap okumak olan bir çocuk tanıyorum. Onun hayalinin gerçek olması bu kadar zor mu?

Yine de bazı şehirlerde hâlâ umut var. Örneğin *Bogotá*. Eski belediye başkanı *Enrique Peñalosa’ya* göre bir şehri çocuklar için iyi inşa edebilirsek, herkes için iyi inşa etmiş oluruz.

Bu anlayışla şehirde bisiklet yolları kuruldu, yayalaştırma politikaları uygulandı, çocuklar için erişilebilir oyun alanları oluşturuldu.

Peki neden sokakları çocuklara kapattık?

Neden her apartmanın bahçesini otoparka çevirdik, neden kaldırım kenarlarına demir bariyerler diktik? Neden bir çocuğun bağıra bağıra şarkı söyleyerek koştuğu sokaklar, bugün sessizliğe mahkûm?

Çünkü şehir planlamasında çocukları unuttuk. Çocukların sadece korunması gereken bireyler değil, aynı zamanda bu şehrin yaşayan, düşünen, sorgulayan, hisseden bireyleri olduğunu unuttuk. Onların geleceğimiz olduğunu unuttuk. Kaldırımların yüksekliğinin bile bir çocuğun bağımsızlık hissini etkilediğini unuttuk...

Ama hâlâ geç değil. Şehirlerimizi çocuklara göre tasarlamak, aslında geleceğe

sahip çıkmaktır. Bir park çizmek, bir salıncak yerleştirmek, oyun alanlarını evlerin yakınına konumlandırmak... *Bütün bunlar sadece mimari değil, vicdani birer eylemdir.*

Çünkü bir çocuk sokakta koşabiliyorsa, o şehir nefes alıyor demektir.

Çünkü bir çocuk yere düşüp tekrar kalkabiliyorsa, o şehir büyümeye izin veriyor demektir.

Çünkü bir çocuk gülüyorsa, o şehir umut taşıyor demektir.

Ve unutmayalım:

Çocuklar şehirlerin aynasıdır. Onlarda ne eksikse, bizde de o eksiktir.

